

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת בנימין גנץ

פ/25/6629

הצעת חוק חוסן לישראל – הרשות הלאומית לחוסן נפשי ולטראומה, התשפ"ו–2026

פרק א' – מטרה ופרשנות

1. מטרת החוק מטרת חוק זה היא להבטיח מענה מקצועי, רציף ומנוהל לכל אזרח שנחשף לטראומה אישית, קהילתית או מקצועית, כחלק בלתי נפרד מתפיסת הביטחון הלאומית וחוסן החברה בישראל.
2. הגדרות בחוק זה –
- "מרכז חוסן" – מסגרת קהילתית למתן שירותי חוסן נפשי, הפועלת לפי סטנדרטים מקצועיים שנקבעו לפי חוק זה ;
- "עובד סוציאלי" – כהגדרתו בחוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו–1996¹ ;
- "פסיכולוג חינוכי" – פסיכולוג מומחה בעל התמחות בפסיכולוגיה חינוכית כהגדרתו בחוק הפסיכולוגים, התשל"ז–1977² ;
- "הרשות" – הרשות הלאומית לחוסן נפשי ולטראומה שהוקמה לפי סעיף 3 ;
- "תקציב ייעודי" – חלק מתקציב הרשות כאמור בסעיף 13 המיועד לביצוע הוראות חוק זה בידי הגופים המבצעים ;
- "השר" – שר הבריאות.

פרק ב' – הרשות הלאומית לחוסן ולטראומה

3. הקמת הרשות ותפקידיה
- (א) מוקמת בזה רשות לאומית לחוסן ולטראומה שתפעל כגוף עצמאי במשרד הבריאות.
- (ב) הרשות תתכלל את כלל פעולות הממשלה בתחומי החוסן הלאומי והטראומה, במטרה להבטיח מענה רציף ומקצועי לכל אזרח.

¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 152.
² ס"ח התשל"ז, עמ' 158.

- (ג) הרשות תקבע ותפרסם אמות מידה מקצועיות ואחידות להקמתם ולהפעלתם של מרכזי חוסן ברחבי הארץ ותקבע מנגנון לסיווג זכאויות למענה טיפולי ושיקומי במרכזי החוסן, אשר יתבסס על רמות חשיפה לטראומה אישית, קהילתית או מקצועית, רקע אישי ורמת תפקוד.
- (ד) הרשות תבצע כל תפקיד אחר שהוטל עליה בחוק זה.
4. ראש הרשות ומינויו
- (א) הממשלה, לפי המלצת השר, תמנה את ראש הרשות.
- (ב) ראש הרשות יגיש דין וחשבון, אחת לשישה חודשים, לממשלה ולוועדת הבריאות של הכנסת על פעילות הרשות לרבות בעניין מרכזי החוסן ועל מצב החוסן הלאומי.
5. מאגר ידע לאומי לטראומה ולחוסן
- (א) הרשות תקים ותנהל את מאגר הידע הלאומי לטראומה ולחוסן, שיכלול מחקרים, פרוטוקולים טיפוליים ונתונים סטטיסטיים לשימוש גופי המקצוע והציבור.
- (ב) מאגר הידע הלאומי יכלול גם מערכת לאומית למעקב והערכה תקופתית של מצב החוסן הנפשי בקרב תלמידים במוסדות החינוך, בשיתוף עם משרד החינוך.
6. מערך הכשרה לאומי
- (א) הרשות תגבש ותפעיל תוכניות הכשרה ארציות ממוקדות לטיפול בטראומה לשם הכשרת גורמים אלה:
- (1) עובדים סוציאליים ופסיכולוגים לשם הכשרתם לשמש גורם טיפולי נגיש, זמין ומקצועי במרכזי החוסן ולמילוי התפקיד האמור בסעיף 9(ג);
 - (2) אנשי חינוך;
 - (3) שוטרים;
 - (4) צוותי תגובה ראשוניים;
 - (5) מנהלי חירום.
- (ב) הרשות תכין, בתיאום עם הוועדה לתכנון ולתקצוב לפי סעיף 13 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958³, תוכנית לעידוד ולתמרוץ לימודים גבוהים במקצועות טיפול הנפש שיכללו תוכניות ייעודיות, התמחות סטודנטים ושילוב תעסוקתי.

³ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

פרק ג' – מענה לחוסן הלאומי בשלושה מעגלים

7. מענים להבטחת חוסן לאומי
לשם הבטחת חוסן לאומי שיבטיח מענה מקצועי רציף ומנוהל, ינתנו המענים כמפורט בסעיפים 8 עד 10.
8. גופים לאומיים ותשתיות חיוניות
(א) הרשות תגבש תוכנית חוסן ארגונית בגופים לאומיים ובתאגידים חיוניים, לרבות רשות שדות התעופה, רשות החשמל, חברת מקורות וגופי תשתית נוספים, בתיאום עם השר האחראי לאותו גוף.
(ב) תוכנית חוסן ארגונית כאמור בסעיף קטן (א) תכלול הכשרת צוותי חירום פנים-ארגוניים למתן מענה ראשוני לנפגעי חרדה וטראומה בקרב העובדים וציבור מקבלי השירות בעת אירוע חירום.
9. שלטון מקומי וקהילה
(א) כל רשות מקומית תקים יחידת חוסן קהילתית שתהיה אחראית על הנגשת שירותי בריאות נפש והענקת תמיכה נפשית לתושביה.
(ב) רשות מקומית תהיה מוסמכת להפעיל מרכזי חוסן קהילתיים בהתאם לאמות המידה שקבעה הרשות בסעיף 3(ג), ותקבל לשם כך תקציב ייעודי.
(ג) כל רשות מקומית מחויבת להעסיק פסיכולוג חינוכי אחד לפחות, במשרה מלאה, או עובד סוציאלי שקיבל הכשרה לטיפול בטראומה כאמור בסעיף 6(א)(1).
10. צוותי תגובה ראשוניים
(א) הרשות תגבש תוכנית לאומית המיועדת לאוכלוסיות שנמצאות בחשיפה גבוהה לטראומה, ובכלל זה צוותי רפואה, רווחה, חינוך, ומתנדבי גופי ההצלה והזיהוי.
(ב) התוכנית כאמור בסעיף קטן (א) תכלול מתן תמיכה נפשית קבועה, הכשרות תקופתיות להתמודדות עם טראומה וליווי מקצועי שוטף שימומנו על ידי המדינה.

פרק ד' – שיתוף פעולה ממשלתי

11. שיתוף פעולה ממשלתי
הרשות תהיה כפופה לשרים כלהלן בעניינים אלה:
(1) השר – לעניין המענה הקליני, הרפואי והנפשי, לרבות מערכי בריאות הנפש בקופות ובבתי החולים;
(2) שר הרווחה והביטחון החברתי – לעניין שיקום, ליווי קהילתי, ליווי סוציאלי וחוסן הפרט של המטופל ומשפחתו.

- מיצוי זכויות 12. (א) הרשות תפעיל מערך אחוד עם משרד הבריאות ומשרד הרווחה והביטחון החברתי, למיצוי זכויות שאליו יוכל כל אזרח לפנות בנושאי בריאות הנפש.
- (ב) הרשות תפקח על ביצוע המענה ותוודא כי כלל התקציב הייעודי מועבר בפועל לגופים המבצעים.
- תקציב 13. תקציב הרשות ייקבע בתחום פעולה נפרד בסעיף תקציב משרד הבריאות בחוק התקציב השנתי; לעניין זה, "סעיף תקציב" ו"תחום פעולה" – כהגדרתם בחוק תקציב שנתי כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.⁴
- ביצוע 14. השר ממונה על ביצוע חוק זה.

דברי הסבר

מדינת ישראל נמצאת בעיצומו של משבר חוסן לאומי חסר תקדים בהיקפו. אסון כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ומלחמת חרבות ברזל חשפו ליקויים מערכתיים עמוקים ביכולתה של המדינה לספק מענה נפשי וקהילתי לאזרחיה בעתות משבר קיצוני. ללא מענה מוסדר, מתוקצב ומקצועי, מדינת ישראל עלולה להתמודד עם פגיעה ארוכת טווח בחוסן הלאומי ובאמון הציבור במוסדות המדינה. הצעת חוק זו נועדה לעגן את האחריות של המדינה לשיקום החוסן הלאומי ולהסדיר את פעילות המערכים המקצועיים כדי להבטיח כי כל אזרח יקבל מענה מותאם לחשיפה הטראומטית שחוהה.

הצורך בהקמת רשות לאומית לחוסן נפשי ולטראומה נובע מהיקפי פגיעה חסרי תקדים בחברה הישראלית: בשנת 2024 פורסם בדוח מבקר המדינה כי כ-2.5 מיליון בוגרים דיווחו על תסמין נפשי אחד לפחות. הרשות תרכז את האחריות הממשלתית המבוזרת, תקבע סטנדרטים אחידים למרכזי חוסן ותבנה מאגר ידע לאומי שיאפשר, בין השאר, מעקב צמוד אחר מצבם הנפשי של תלמידים במוסדות החינוך.

בנוסף, הצעת החוק נועדה לפתור את המחסור החמור בכוח אדם מקצועי באמצעות מערך הכשרה לאומי ובאמצעות קביעת חובת העסקה במשרה מלאה של פסיכולוג חינוכי או עובד סוציאלי שקיבל הכשרה לטיפול בטראומה, אחד לפחות, בכל רשות מקומית והקמת יחידת חוסן קהילתית בכל רשות מקומית. יצוין כי נכון להיום, חסרים כ-1,100 פסיכולוגים במערך הציבורי, וב-130 רשויות אין פסיכולוג חינוכי אחד במשרה מלאה. הסמכת עובדים סוציאליים וגורמים נוספים ובהם אנשי חינוך, שוטרים, צוותי תגובה ראשוניים ומנהלי חירום לטיפול בטראומה היא קריטית כדי לגשר על פער זה ולהבטיח מענה נגיש לכל אזרח בקהילתו.

המענה שתפעיל הרשות הלאומית לחוסן נפשי ולטראומה נועד לייצר רשת ביטחון נפשית רחבה, לפי שלושה מעגלים:

⁴ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60

- א. המעגל הלאומי – מבטיח שגופים לאומיים ותאגידיים חיוניים המניעים את המשק (כמו נתבי"ג או חברת החשמל) ימשיכו לתפקד, תוך יצירת חוסן אצל עובדיהם ;
- ב. המעגל המקומי – מעביר את מרכז הכובד לרשות המקומית, המכירה את התושב ואת צרכי הקהילה בצורה הטובה ביותר, שמוסמכת להפעיל מרכזי חוסן קהילתיים בהתאם לאמות המידה שקבעה הרשות, ותקבל לשם כך תקציב ייעודי ;
- ג. מעגל המגיבים –אנשי המקצוע, ובכלל זה רופאים, עובדים סוציאליים, מתנדבי זק"א ועוד, מהווים את התשתית האנושית שעליה נשען החוסן הישראלי. נדרשת גם הכשרה שלהם להתמודדות עם טראומה, שהרי ללא הגנה עליהם מפני שחיקה וטראומה משנית, המערכת כולה תקרוס.

ריכוז הסמכויות בידי הרשות שפועלת תחת משרד הבריאות וקביעת הכפיפות למשרד לעניין המענה הקליני, הרפואי והנפשי, לרבות מערכי בריאות הנפש בקופות ובבתי החולים, בד בבד עם קביעת הכפיפות למשרד הרווחה והביטחון החברתי לעניין שיקום, ליווי קהילתי, ליווי סוציאלי וחוסן הפרט של המטופל ומשפחתו, חיוניים כדי לתקן את המצב הקיים שבו האחריות לחוסן הלאומי מפוזרת בין עשרה משרדים שונים, וכך אזרחים רבים נופלים בין הכיסאות ומרכזי חוסן רבים לא מקבלים את התקציב המיועד להם. הרשות תהיה הגוף המפקח שיקבע סטנדרטים ויוודא שהתקציב אכן מוקצה לפעילות למען האזרחים. משרד הבריאות ומשרד הרווחה והביטחון החברתי יהיו הגוף המבצע שמחזיק בכוח האדם וקובע איך הטיפול יתבצע בשטח.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ה' בניסן התשפ"ו (23.03.2026)